

Glasbena dramaturgija Škofjeloškega pasijona, I.

Genealogija, pedigré, glasba, dosežki in zaključek*

Uvod

V okviru zadane tematike bomo vpogledali v izvor, poreklo in medsebojna razmerja posameznih podnaslovov in na koncu skušali na podlagi vseh posamičnosti, kot so slovenske postne pesmi, *Tolminski rožar* - kot ena najbolj značilnih tovrstnih slovenskih ljudskih pesmi na področju Tolmina, nedaleč od rojstnega kraja očeta Romualda/Lovrenca Marušiča ali tudi Romualda Štandreškega (rojen je bil namreč v Štandrežu-S. Andrea na Goriškem, danes onstran slovensko-italijanske meje pri Gorici in Novi Gorici), *Škofjeloški pasijon* (ŠP), glasba ŠP, rokopis in prve uprizoritve ŠP, glasbeni dodatki Josipa Čerina, zadnje uprizoritve ŠP v l. 1939, 1932-34 in 1936, nova glasba ŠP 1999-2000, nova glasba za dvoje "novih" postavitev ŠP v l. 2000-2002, zaokrožiti predstavljeno tetralogijo ŠP^r.

Repertoar slovenskih postnih pesmi

Postni čas, ki traja od pepelnične srede do začetka maše Gospodove zadnje večerje na veliki četrtek zvečer, se začneja s pomenljivim obredom pepeljenja, ki ga spremljajo resne besede: "*Spokorite se in verujte evangeliju!*" ali: "*Pomni človek, da si prah in da se v prah povrneš!*". Bogoslužje postnega časa pripravlja na obhajanje velikonočne skrivnosti tako katehumene kakor vernike. V tem času hoče preusmeriti našega duha k nadnaravnim, duhovnim vrednotam. To je čas milosti in rešitve. Postni čas ni toliko čas zaviranja in ome-

jevanja življenja, kot čas poglobljene življenjskosti, ko hočemo bolj prisluhniti in se bolj prepustiti spodbudam Svetega Duha, bolj odgovorno in zavzeto sodelovati z Božjo milostjo. Pokora in krščansko življenje sta tesno povezana med seboj. To nam postane bolj razumljivo, če se le spomnimo, da nam je Kristus zaslužil nadnaravno življenje s svojim trpljenjem, smrtjo in poveljanjem. Kristus v evangeliju zelo jasno pove: "*Ako hoče kdo priti za menoj, naj se sam sebi odpove in vzame svoj križ ter hodi za menoj*" (Mt 16,24). Prav tako nas Kristus tudi resno vabi: "*Vstopite skozi ozka vrata, zakaj široka so vrata in prostorna je pot, ki drži v pogubo, in mnogo jih je, ki po njej v pogubo hodijo. Kako ozka so vrata in tesna je pot, ki drži v večno življenje, in malo jih je, ki jo najdejo*" (Mt 7,13-14). S pokoro postajamo podobni Kristusu. To pa je smisel in namen vsega krščanskega prizadevanja, vsakdanje krščanske askeze in umiranja samemu sebi. V postnem času se zato s še večjo vne-
mo pokorimo, to pa je po svojem bistvu spreobrnitev, obrat človeka od ničevosti k Bogu. Prav zaradi tega je pokora nekaj neprijetnega, bolečega, a obenem nekaj tako lepega, plodovitega in veselega, ker je to pot do življenja v skupnosti z Bogom, pot do večje in popolnejše ljubezni. Pokora mora biti najprej notranja. V globini svojega bitja se moramo odtrgati od neurejenih navezanosti in se usmeriti k Bogu. Brez tega notranjega razpoloženja je vsa zunanja pokora le hinavščina in svetohlinstvo. Zato v postnem času pogosto

prosimo, da bi spokorna dela "nadaljevali z iskrenim srcem in nas bodo duhovno prenovila" (bogoslužje v petek po pepelnici). Seveda pa je potrebna tudi zunanja pokora, saj navaja naše telo, da se pokorava duhu. Pri poglabljanju v Kristusovo odrešenijsko delo in ustvarjanju spokornega duha v naših srcih ima v bogoslužju veliko poslanstvo tudi glasba. Njena izrazna moč je velikokrat močnejša in njeno sporočilo sega globlje v človeško srce in deluje v njem kakor pa beseda. Zato ima glasba v postnem času s svojo poglobljeno resnostjo pomembno vlogo v bogoslužju. Ustvarja pravo duhovno ozračje in spokornega duha v naših srcih, nas notranje pripravlja in uglašuje, da bolj zavzeto sprejemamo božjo besedo in se po njej prenavljamo.

Petje oziroma glasba sploh je bilo v vseh časih poseben način izražanja religioznosti. Ljudje so vedno čutili in priznavali, da ima petje neko dinamiko, religiozno moč, to je sposobnost človekovega notranjega povezovanja z božanstvom. Čutili so, da je petje poseben izraz skupne molitve. Zato je naravno, da je dobilo petje toliko prostora v verskih obredih in kultih. Popolnoma logično in razumljivo je, da je petje zaradi izredne izrazne sposobnosti in komunikativnosti dobilo tako pomembno mesto in vlogo v krščanskem bogoslužju. Da je bila zavest o odličnosti in pomembnosti petja v bogoslužju in krščanskem življenju vedno živa, nam dokazuje bogata glasbena literatura skozi vso zgodovino do danes. Zato smo tudi Slovenci vedno skrbno gojili ljudsko petje. O tem nas prepričajo že samo nekatera dejstva naše preteklosti: od konca 9. stoletja s salzburško sinodo, ki je zahtevala, naj duhovniki skrbijo za dostojno ljudsko petje pri bogoslužju, prek Primoža Trubarja, ki se je še posebej zavzemal za ljudsko petje in v pesmarici l. 1567 v predgovoru tako lepo povedal, kakšno vlogo ima petje v verskem življenju. Petje, če ga pravilno in pobožno izvajamo, nagiba člo-

veško srce k pobožnosti in k pravemu notranjemu veselju: ljudje postanejo bolj pobožni in zbrani za molitev, za poslušanje božje besede in prejem zakramentov. Velike zasluge za (slovensko) cerkveno glasbo imajo škofje Tomaž Hren, Anton Martin Slomšek in Anton Jeglič, pa *Cerkveni glasbenik* (1878-1945; ponovno po 1976), od skladateljev pa še posebej Franc Kimovec in Stanko Premrl. Gotovo pa bi bilo vse to navdušenje za cerkveno glasbo in priporočanje ljudskega petja neuspešno, če ne bi imeli Slovenci precejšnjega števila skladateljev, ki jim je duša res krščansko in slovensko zapela, kajti petje ustvarja prazničnost, bogoslužni zbor, petje nas globlje uvaja v skrivnost odrešenja itd. V cerkveni glasbi, pa naj si bo to ljudska ali umetna, in njenem petju poznamo vokalne in vokalno-instrumentalne skladbe s svetopisemskim, liturgičnim ali drugim religioznim besedilom, pa tudi povsem instrumentalno cerkveno, orgelsko glasbo. Pri vokalnih in vokalno-instrumentalnih delih ločimo liturgične (pesmi v ordinariju in propriju katoliške mase, večernice, pasijone, litanije idr.), paraliturgično glasbo (adventne, božične, postne in velikonočne pesmi) in neliturgične (kantate, oratoriji idr.). Prva slovenska zapisana in s tem ohranjena (ljudska) cerkvena pesem po latinskih in nemških predlogah je ohranjena kitica velikonočne pesmi v *Stiškem rokopisu* iz 15. stoletja (ok. 1428). Med najpopularnejše slovenske postne ljudske (cerkvene) pesmi sodijo naslovi: *Daj mi Jezus, da žalujem* (Blaž Potočnik), *Mati žalostna je stala* (iz Ambrusa; harm. Franc Kimovec) in *Oljsko goro tiha noč pokriva* (idrijska; Anton Namre; harm. Franc Kimovec). Na Slovenskem pa so pogosto izvajane tudi umetne pesmi (po abecedi naslovov z avtorji besedil in glasbe): *Duša, le pojdi z mano* (harm. Franc Kimovec), *Gospod, Gospod* (bes. Joža Vovk; Matija Tomc), *Kraljevo znamenje* (Andrej Vavken), *Križ na gori se po-*

stavi (harm. Janez Gašparič), *O, premisli, človek grešni* (harm. Matija Tomc), *Slava ti* (sprevod na cvetno nedeljo; Lojze Mav), *Večerja zadnja* (Josip Levičnik in Franc Kimovec) idr. ali kar deset *pesmi* v harmonizacijah sedmih avtorjev. Iz repertoarja slovenskih postnih cerkvenih pesmi pa se jim vse do dandanes pridružujejo tudi umetne: *Ah, kako te vidim* (bes. Peter Hicinger; Andrej Vavken), *Angelski zbori* (bes. Luka Dolinar; Josip Pavčič), *Gledam te, Zveličar mili* (bes. Filip Terčelj; Lojze Mav), *Kaj sem ti storil* (liturgično besedilo; Anton Foerster in Vinko Vodopivec), *Kalvarija* (bes. Gregor Mali; Lojze Mav), *Kraljevo znam'nje* (bes. Anton Martin Slomšek; Andrej Vavken), *Kristijani, postni čas* (bes. Blaž Potočnik; Gregor Rihar), *Mati žalostna je stala* (liturgično besedilo; Angelik Hribar), *Med oljkami* (bes. Gregor Mali; Martin železnik), *Milo Jezus prosi* (bes. Jakob Burja; Angelik Hribar), *Na križu, na Kalvariji* (bes. Gregor Mali; Martin železnik), *Na Oljski gori* (bes. Gregor Mali; Lojze Mav), *Na sveto goro Golgoto* (Maks Strmčnik), *Nesrečno ljudstvo judovsko* (bes. Filip Terčelj; Martin železnik), *Očitanja* (Lojze Mav), *Oh, kako te vidim* (bes. Peter Hicinger; Angelik Hribar), *O Mati bolečine* (liturgično besedilo; Anton Foerster), *O, vsi, ki mimo greste* (bes. Blaž Potočnik; Janez Traven), *Pesem žalostno poje o duša moja* (pater Hugolin Sattner), *Pod oljkami* (bes. Eliza-beta Kremžar; Vinko Vodopivec), *Pojdi na Golgoto* (bes. Gregor Mali; Martin železnik), *Pred tvoj križ, o Jezus mili* (Angelik Hribar), *Strašno trpiš* (bes. Filip Terčelj; Matija Tomc), *Tam na vrtu Oljske gore* (bes. Venec cerkvenih pesmi, št. 86; Leopold Cvek in Anton Jobst), *Trnjev venec* (bes. Filip Terčelj; Matija Tomc), *Večerja zadnja* (bes. Andrej Praprotnik; Josip Levičnik), *Zdi se mi, da vidim mesto* (Maks Strmčnik), *Zemlja in nebo žaluje* (Lojze Mav in pater Hugolin Sattner) idr., ali spet 28 *pesmi-zborov* 15 avtorjev.

Postni čas je uvedla Cerkev v spomin na Jezusovo štiridesetdnevno bivanje v pušči, preden je začel javno nastopati. V postnem času naj bi verniki odvrgli grešnost in se notranje prerodili. Človek naj se ne (s)pokori samo z zdržnostjo v jedi in pijači in drugih dobrotah, ampak naj radovoljno sprejme nase vsakovrstne težave, ki jih pošilja Bog. Kakor je Jezus trpel in umrl na križu, da bi odrešil svet, tako naj tudi človek vdano trpi ne samo za svoje grehe, ampak tudi za grehe drugih. Na Slovenskem je bila še iz srednjega veka živa tradicija uprizarjanja pasijonskih iger, v katerih so gledalci doživljali Jezusovo trpljenje. Še v 19. stoletju so bile v navadi spokorne procesije in pobožnosti križevega pota. Številne postne pesmi pa so z mislijo na Jezusovo trpljenje in smrt poglobljale v vernikih spokornega duha.

Tolminski rožar

Tolminski rožar je samo ena od "lokalnih," starosvetnih postnih pesmi in kot že naslov pove, tesno povezana, nastala in še dandanes ohranjena v Tolminu, manjšem kraju - 45 km oddaljenem od (Nove) Gorice - prav v tistem severozahodnem koncu Slovenije, kjer je začel in končal svoje življenje in kariero kapucin o. Romuald (1676-1748), avtor prvega v celoti napisanega in izvedenega dramaturškega besedila *Škofjeloškega pasijona* (ŠP; 1721). Kažejo se celo določene (zunajglasbene) povezave med Škofjo Loko in Tolminom. Gre za neke vrste sekundarne umetnostnozgodovinske paralele, ki jih lahko uzremo tako v sami omembi kraja Tolmin l. 1063 (Škofja Loka: 973!), ki so se ga v 14. stoletju polastili goriški grofje. Te vzporednice je iskati tudi v figuralnih sklepnikih upodobitve sv. Urha in sv. Martina v kranjskoškofjeloški skupini kamnoseškega okrasa prezbiterija kot najkvalitetnejšem tovrstnem spomeniku v slovenski arhitekturni plastiki v 10. stol. v podružni cerkvi sv. Urha na po-

kopališču pod mestom Tolminom. Tamkajšnje fragmentarno ohranjene freske v ladji sodijo v prvo polovico 13. stoletja, oltarni del pa je bil poslikan po shemi *kranjskega prezbiterija* l. 1472 v slogu severnjaškega poznogotskega realizma. Za sam Tolmin so značilne še mnoge druge kulturnozgodovinske posebnosti z bogato arheološko, zgodovinsko, umetnostnozgodovinsko in tudi etnološko dediščino. Tam stoji tudi župnijska cerkev sv. Marije Vnebovzete, ki je zgodovinsko najmanj tako stara kot sam Tolmin, današnja cerkev pa je bila sezidana med leti 1682 in 1685, pred tem pa je bila na tem mestu romarska cerkev Matere božje iz 15. stol. In prav iz te cerkve izhaja čustveno uglasbena molitev na veliki teden (na veliki četrtek in petek), *rožar*, starosvetna ljudska pobožnost.

Beseda izhaja iz latinske besede *rosarium* in pomeni rožni grm (poznamo kot rožni venec, tj. molitev iz očenašev in zdravamarij in razmišljanja o dogodkih iz Kristusovega življenja). Molitev je nastala v srednjem veku, v 13. stol., četudi so bile med redovniki molitve zdravamarij znane že prej. V večini slovenskih pokrajin uporabljajo za molitev rožnega venca ali molka poimenovanje roženkranec. Le na zahodu slovenskega etničnega ozemlja se je obdržalo poimenovanje *rožar*. Ta beseda pa ima v Tolminu še poseben pomen, saj *rožar* označuje petje litanij žalostne Matere božje, prežitek srednjeveške ljudske pobožnosti. *Tolminski rožar* pa ne opisuje samo sedmero žalosti, saj to ni zgolj pesem *Marija sedem žalosti*, temveč so to litanije žalostne Matere božje, pri katerih so Mari-

jine trpke duševne bolečine natančneje opisane. Kdaj so se pojavile na Tolminskem, ni znano (na Slovenskem datirajo v čas srednjega veka, med 14. in 15. stol.).

Tolminski rožar v celoti pojejo tako, da duhovnik skozi peto (solistično) besedo opisuje življenje Marije ob Kristusu, ljudstvo pa ob vsakem navedku odpeva prošnjo.

Verjetno so v preteklosti še marsikje po slovenskih cerkvah peli in molili tovrstne litanije², vendar so se zaradi novih čustev in ker niso bile zapovedane v rednem cerkvenem obredju stare ljudske pobožnosti le redko kje obdržale, kot npr. v današnji tolminski ž. c. sv. Marije Vnebovzete, ki je dandanes bolj župnijska kot pa romarska cerkev. Pred Marijino podobo se zbirajo Tolminci, tisti, ki vedo, da je bila tu stara božja pot, pa tudi drugi, ki tega ne vedo. Zanje je simbol stalnega božjega varstva in pomoči. *Tolminski rožar* pomeni eno redkih ohranjenih srednjeveških ljudskih pobožnosti, ki je verjetno precej nespremenjena preživela do dandanašnjih dni, tudi zaradi vsakoletnega obrednega obnavljanja in ustnega izročila "iz roda v rod," ki ne sme biti spremenjeno, saj drugače izgubi svoj pomen. Predvelikonočni čas je vedno spremljalo globoko občutenje človeka, tudi slovenskega in tolminskega, ko se je pripravljalo na največji praznik cerkvenega leta, na veliko noč. S tem je na svoj način izrazil čustva, ki so spremljala priprave na veliki dan. Še posebno zadnje dni pred veliko nočjo je človek že v preteklosti premišljeval in molil, posebno poglobljeno od velikega četrtka do velike noči, ko celo zvonovi utihnejo. Človek je vedno sočustvoval s trpečim Kristusom in z duhovnim mučeništvom njegove matere Marije, ki na Slovenskem v duhovnem življenju zavzema poseben prostor. Tako je bilo od srednjega veka do danes, saj so se prav na ta način ohranile te srednjeveške litanije, vsako leto znova, ko ob obujanju in podoživljanju trpljenja Matere božje tudi

Tolminci na povsem samosvoj in v slovenskem merilu še vedno edinstveni način pri-sluhnejo srcu. Od tod do *pasijona*, tj. do umetniške upodobitve Kristusovega trpljenja in *ŠP* ni bilo več daleč.

Lovrenc Marusič (Marusig, Marušič) - Romuald Štandreški

Lovrenc Marusič s samostanskim (kapucinskim) imenom oče Romuald, prireditelj znamenite škofjeloške pasijonske procesije (Škofja Loka, 1721), je bil rojen 9. avgusta 1676 v Štandrežu/S. Andrea pri Gorici (danes Italija), umrl pa je 22. aprila 1748 v Gorici (danes Italija). Štandrež je bil nekdanj samostojno slovensko kmečko naselje na severozahodnem robu večinoma pozidane goriške ravni. Danes pa je to del mesta Gorica z nekaj manj kot dva tisoč prebivalci, ki je z Gorico povezan s cestami in železnico. Kraj je bil prvič omenjen davnega l. 1339 in bil samostojen vse do l. 1927. Med 1. svetovno vojno je bil skoraj popolnoma porušen, med bombardiranjem v 2. svetovni vojni pa poškodovan. Ko so ulice l. 1935 poimenovali po zaslužnih Slovencih, med njimi ni bilo Lovrenca Marušiča. Ž. c. sv. Andreja je ena največjih na Goriškem in je danes že tretja po vrsti. Prva od teh je bila zgrajena leta 1663, drugo je 1901 projektiral graški arhitekt H. Pascher in je bila v celoti uničena med 1. svetovno vojno, zdajšnjo pa so sezidali 1923. V l. 1963-64 je Tone Kralj cerkev dekorativno poslikal in opremil s slikami (na lesenitu). Iz baročne cerkve so delno ohranjeni veliki in (oba) stranska oltarja iz večbarvnega marmorja, verjetno iz Paccassijevega kroga.

Kapucini so imeli od 1591 sredi polja med Gorico in Štandrežem samostan in so bili med ljudmi zelo priljubljeni (kot najmlajša veja reda manjših bratov Frančiška Asiškega so bili ustanovljeni l. 1525 zaradi različnega gledanja na zahtevo uboštva znotraj reda, kot samostojni red pa ga je l. 1528

potrdil papež Klemen VII. Že pred 1536 so sloveli kot pridigarji in spovedniki, bili pa so tudi ljudski misijonarji.). Med kugo 1682 so na Goriškem odprli lazaret in skrbeli za okužene (dva izmed patrov sta se okužila in umrla).

Lovrenčevemu očetu je bilo ime Andrej, materi pa Uršula (Marušič: tudi Marusič, Marusig). Lovrenc je l. 1699 stopil med goriške kapucine in opravil noviciat v Celju, 13. marca 1700 se je že slovesno zaobljubil, ko mu še ni bilo 24 let. Postal je pridigar štajerske kapucinske province, kamor je spadal tudi goriški samostan. Vsaj leta 1720 je bil v Škofji Loki, ker so tamkajšnji kapucini tega leta dobili dovoljenje, da smejo oskrbeti in voditi spokorniško procesijo, kakršne so dotlej že vodili kapucini v Ljubljani (od ok. 1610 dalje) in Novem mestu na veliki petek. Vse od 17. stoletja so bili namreč kapucini najštevilčnejša redovna skupnost na Slovenskem, največji razcvet pa so na Slovenskem dosegli v 18. stol. Spokorne procesije na veliki petek, ki so jih prirejali kapucini v Ljubljani in Novem mestu, so bile v nemškem jeziku, škofjeloško pa je o. Romuald priredil v slovensčini; sam ali s pomočjo Tolminca o. Agatangela (?). Ker so v besedilu posebnosti (škofje)loškega in kraškega narečja, vprašanje omenjenega Romualdovega pomočnika še vedno ni razrešeno, morda pa je bilo besedilo prav nalašč prilagojeno preprostemu predstavljalcu. Besedilo *ŠP* se je ohranilo v avtorjevem rokopisu (v Škofji Loki) z naslovom *Instructio pro processione Locopolitana in die paraceues Domini* v lično vezani knjižici (286 x 198 mm) na 51 listih, od teh 8 praznih, ki sta jih očitno napisali dve roki. O. Romuald je nato deloval v Gorici, kjer je v 72-em letu tudi umrl.

Iz prvih, latinskih strani izvemo, da se je procesija začela l. 1721 na prošnji namestnika brižinskega škofa barona Eckerja, ki je bil istočasno predstojnik bratovščine (svetega) Reš-

njega telesa. Tu so tudi določila, da prireja in plačuje procesijo ta bratovščina, kapucini pa dajo režiserja (*magister processionis*) ter jo organizirajo in uprizarjajo. Sledi tekst, ki obsega dramatične podobe, "figure", z več kot 1000 verz, z napotki za posamezne skupine, ki so se pomikale peš ali na konjih, ali jih je na večjih ali manjših odrih nosilo določeno število mož. Vsaki podobi ali simbolu sledi spremljava angelov, ki podobno kakor nekoč antični zbor obnavljajo in poglobljajo spokorno misel: *Raj in padec prvih staršev*. Na začetku procesije stopa vodnik v rdeči halji, v rokah ima palico z zvezdo; za njim jaha na belem konju *Smrt* in ropoče z bobnom, nato gre zastavonoša v črni halji ter nosi v roki veliko črno zastavo; kasneje so tej figuri dodali še *Pekel*. Sledijo podobe: *Paradiž* s sprevedom Adamovih otrok; spreved šestih cehovskih bratovščin: kovači, lončarji in zidarji, čevljarji, peki, mesarji, krojači; *Smrt na belem konju in s smrtno konjenico*, za njo vsi stanovi od papeža do kaplana, v drugi procesiji posvetni ljudje od cesarja do berača - nekaj podobnega, kot je na freski v Hrastovljah; *Zadnja večerja*; *Samson*, *Krvavi pot*; *Bičanje*; *Kronanje*; *sv. Hieronim*; *Ecce homo*; *Kristus na križu*; *Mati sedem žalosti*; *Skrinja za veze*; *Gospodov grob*.

Prvič so *ŠP* uprizorili na veliki petek, 11. aprila 1721, ob veliki udeležbi ljudstva, ponavljali pa so ga tudi naslednja leta. L. 1734 so mu dodali podobo *Pekla* in v tej obliki se je morda ohranila do druge polovice 18. stol., do prepovedi Marije Terezije. Posebej je besedilo *ŠP* dodan seznam oblek in orodja ter seznam vasi okoli Škofje Loke, ki so prikazovale posamezne prizore (npr. Reteče in Gorenja vas: *Paradiž*, Suha in Trata: *Kristus na križu* itd.). Kot je *ŠP* ocenil eden slovenskih uglednih literarnih in gledaliških kritikov, literarni zgodovinar in urednik dr. France Koblar (1889-1975), gre za poučni in spodbudni namen besedila:

“... V poučnem namenu odkriva zgodovino človekovega greha in njegove posledice, v spodbudnem pa spremlja Kristusovo trpljenje in odrešenje, v vsem pa obuja vest lahkomišelnemu grešniku in ga opominja k pokori. Srednjeveške laudes, triumfi in pasijon so se tukaj zlili v mogočen spokorniški spektakel, kjer se komaj še čutijo gotske in renesančne prvine, pač pa nad njimi gospodujeta baročni patos in občutje tedanjih romarskih križevih potov ...”

ŠP je kot besedilo in procesija pomembno kot pisana priča o razvoju slovenske gledališke umetnosti, četudi z glasbenega vidika pasijonske igre in procesije niso imele večjega umetniškega pomena. Kajti glede na gradivo smemo sklepati, da je v instrumentalnem muziciranju, kolikor je bilo le-to aktualno v okviru pasijonskih iger in procesij, prevladoval posvetni ton. Čeprav o glasbenem deležu v ŠP govori tudi Romualdov načrt oz. navodila za izvedbo, med “... razen tremi tamburisti in enega piskača ...” ne moremo natančno sklepati, koliko je bilo v tej prvi verziji, “premieri” ŠP (pre)ostalnih oz. drugih muzikov. Poleg izvajalca na lutnjo so bili (za)gotovo to še piskači in verjetno tudi goslači. Zatorej glasbeni delež podobnih prireditev - pasijonskih iger in procesij, vključno s ŠP - po (glasbeni) umetniški kvaliteti in razvojni vrednosti res ni mogel biti velik, a je po svoje le pomenil prispevek k širjenju (slovenske) baročne glasbene misli. V prvi vrsti je zagotovo vplival na okus širokih (ljudskih) množic, ki so sodelovale v predstavljanju ali so prisostvovalle celotnemu sporedu. V tem je njihov največji pomen.

in beli vrvi z rožnim vencem okrog pasu. Na slovenskem ozemlju so se kapucini uveljavili v dobi katoliške prenoje; najprej poznamo njihov samostan v Gorici (Italija; 1591), nato v Ljubljani (pred 400 leti; 1606), potem pa še v dvanajstih slovenskih krajih. Zdaj so kapucini v Sloveniji v osmih krajih: Celje, Kančevci, Krško, Ljubljana, Maribor, Ptuj, Škofja Loka (od leta 1706) in Vipavski Križ.

1. Prim. Križnar F., *Glazbena dramaturgija Škofjeloške pasije* (v: referat na kolokviju *Pasijonske baštine/Pasijonske dediščine* v Društvu književnikov Hrvaške, Zagreb, 26. 3. 1999 in v: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, zbornik radova međunarodnog znanstvenog simpozija, Udruga Pasijska baština*, Zagreb, 2001, 389-410); isti, *Nova glazba u Škofjeloškom pasionu 1999-2000 autora dr. Andreja Missona i Toneta Potočnika* (v: referat na 3. mednarodnem znanstvenem simpoziju *Pasijske baštine/Pasijonske dediščine* v Vrbniku na o. Krku, 27. 4. 2002 in v: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog simpozija, Udruga Pasijska baština*, Zagreb, 2003, 341-354); isti, *Nova glazba za dvije "nove" postavitve Romualdove "ŠKOFJELOŠKE PASIJE" u ljetima 2000-2002* (v: referat na 4. mednarodnem znanstvenem simpoziju *Pasijska baština/Pasijonska dediščina* v Vukovaru/Hrvaška, 22.-25. apr. 2004 in v *Zborniku 4. mednarodnega simpozija Pasijska baština*, Zagreb, Vukovar, 2005, 516-539); isti, *Glasba Škofjeloškega pasijona* (v: *Loški razgledi / Doneski*, št. 13, l. 2006, Škofja Loka, 2006, 57-71 s slikami); isti, *Nova glazba v Škofjeloškem pasionu* (v: *Loški razgledi / Doneski*, št. 14 l. 2007, Škofja Loka, 2007, 35-38) in isti, *Genealoški pogled na glasbo Škofjeloškega pasijona (1721): slovenske postne pesmi, Tolminski rožar in paterloče Romuald/Lovrenc Marušič (1676-1748)/Genealoški pogled na glazbu Škofjeloške pasije (1721): slovenske korizmene pjesme, Tolminski rožar i pater Romuald/Lovrenc Marušič (1676-1748)/Genealogy View on Music of the Škofja Loka Passion (1721): the Slovene Fast Songs, the Rosary of Tolmin and the Father Romuald/Lovrenc Marušič (1676-1748)* (v: referat na 5. mednarodnem znanstvenem simpoziju *Pasijonske baštine*, Boka Kotorska-Tivat, 3.-7. maj 2006 in v *Zborniku 5. mednarodnega simpozija Pasijska baština*, Zagreb-Boka Kotorska/Tivat, 2007).
2. Prošnje; oblika molitev, v katerih se s prošnjami obračajo neposredno ali prek svetnikov na Boga. Vzorec teh molitev najdemo že v *Svetem pismu Stare zaveze*, v krščansko obredje pa so prišle prek *mišne* (= prvi del *talmuda*, tj. judovske knjige predpisov in postav, kodeksa) v židovskih molitvenikih in prek *Kyrie eleison*: menjajoče se molitve med prvim molilcem oz. pevcem in s stalnimi obrazci odgovarjajočo srenjo; v katoliški Cerkvi tudi klici k Bogu in k svetnikom.

* Posvečeno 400-letnici kapucinov v Sloveniji in 300-letnici kapucinov v Škofji Loki. Kapucini (oznaka OFM Cap) so ena od glavnih vej frančiškanskega reda, najmlajša veja manjših bratov Frančiška Asiškega, ustanovljena okoli 1525. Od drugih glavnih vej frančiškanskega reda se razlikujejo po bradi (ki pa ni več obvezna!), kostanjevo rjavem habitu, dolgi koničasti kapuci